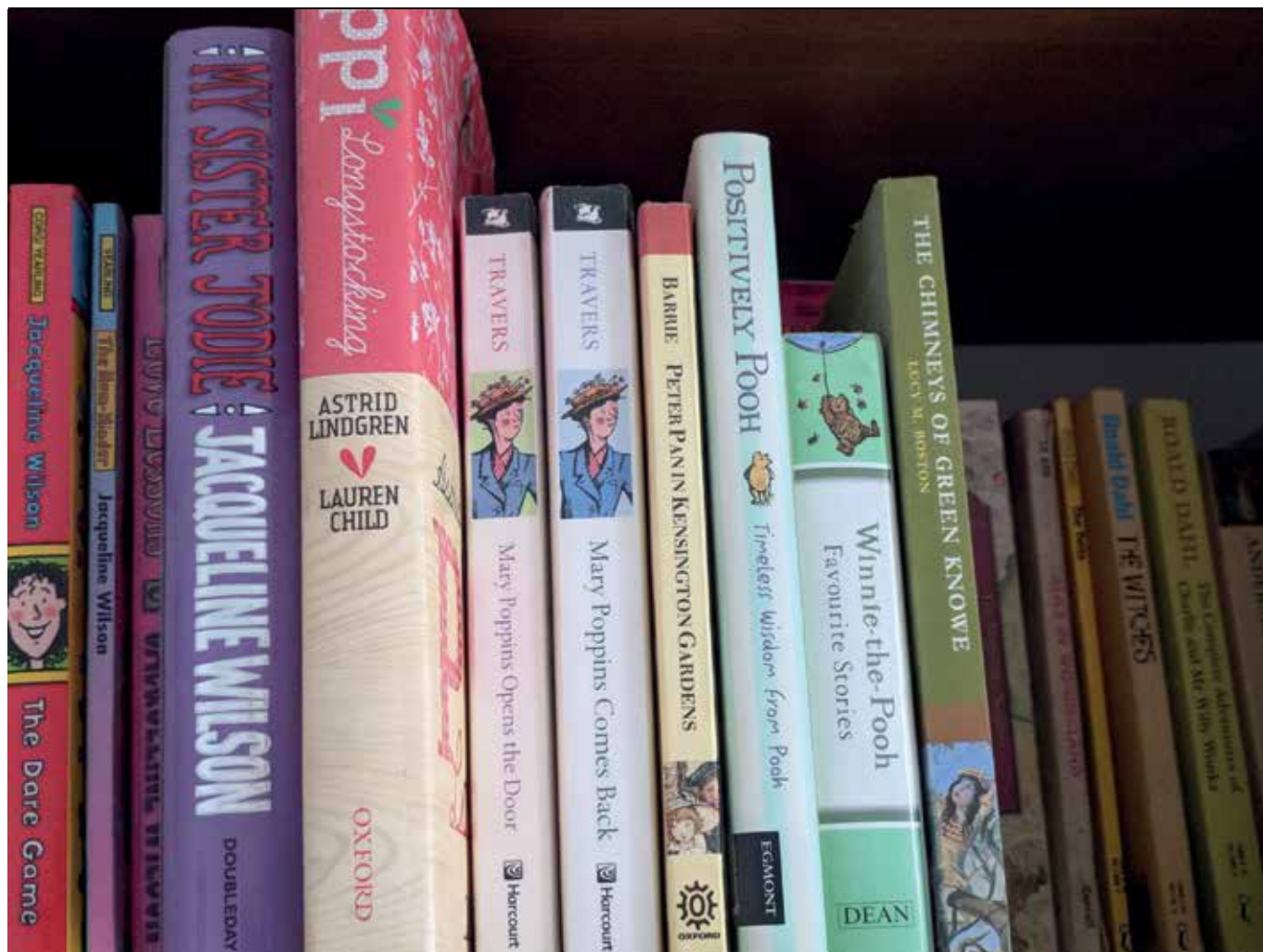

Dr. Veronika Rot Gabrovec

Bralno društvo Slovenije

RAZMIŠLJANJE O KNJIŽNIH MOLJIH, SPOLU IN BRALNIH ZNAČKAH ZA ODRASLE

Ne želim posegati v strokovne debate, ki se ukvarjajo s t. i. *spoljenjem*, a naj tole razmišljanje vendarle začnem z vprašanjem, ki se dotika trenutno aktualne problematike: kako se pravzaprav reče knjižnemu molju, ki je ženskega spola? Knjižna moljarica? Knjižna vešča?

Med programi spodbujanja branja in „vzreje“ moških in ženskih knjižnih moljev ima v Sloveniji nedvomno najdaljšo tradicijo Bralna značka. Gibanje se je leta 2002 reorganiziralo kot Društvo Bralna značka Slovenije - ZPMS in bilo v pomladi 2019 vpisano v slovenski register nesnovne kulturne dediščine. Kljub temu da je samo ime Bralna značka postalo zaščitena

znamka, se je obenem po skorajda šestdesetih letih obstoja v naši zavesti zasedrilo tudi kot stalna besedna zveza. Pogosto so – brez velike začetnice – tako poimenovane tudi številne bralnosposodbujevalne akcije, ki ne potekajo pod pokroviteljstvom Društva in ki ne nagovarjajo nujno otrok: gre za raznoliko zasnovana ciklična spodbujanja prostočasnega branja, močno strokovno podprta in tudi pri odraslih velikokrat opremljena z dobro mentorsko prakso. Tovrstno branje se je še zlasti s pomočjo splošnih knjižnic razsejalo tako rekoč v vse slovenske regije, s svojimi viticami je seglo med odrasle in jih vpletlo v prave bralne skupnosti.

Prvo tako bralno značko za odrasle je prineslo novo tisočletje, in sicer na pobudo Liljane Klemenčič v Knjižnico Ivana Potrča Ptuj. (Kolikor vem, se njihova značka menda ponaša celo s pridobljenim soglasjem izvirne Bralne značke, da lahko uporabljajo to ime.) Seznami knjig, ki jih na Ptuj vsako leto ponudijo svojim bralcem in bralkam, so tematski: v zadnjih nekaj letih so se ukvarjali s hrano in pijačo, z glasbo in glasbeniki, z gledališčem, letos pa s knjigami potujejo okoli sveta (branje je najcenejše popotovanje, tako pravijo v zgibanki za svoje značkarje).

Širom sveta se po cestah in stezah, ujetih med knjižne platnice, potepajo

tudi člani Mestne knjižnice Ljubljana. V dosedanjih sezonah projekta, ki so ga poimenovali *Mesto bere*, so raziskovali domačo književnost in književnost sosedov, potem pa sistematično obiskali že skoraj vse celine. V deveti sezoni branj bodo jadrili in hodili, se izgubljali, ljubili in iskali nova spoznanja še pod Južnim križem – Ljubljana z okolico bo decembra začela brati zgodbe iz Avstralije in Oceanije.

Že trinajsto leto bodo v svojih knjižnicah po knjigah organizirano segali Primorci. Pri projektu *Primorci beremo* je dolga leta sodelovala tudi Kosovelova knjižnica Sežana, še posebej lepe spomine imajo na skupno zaključno prireditev z Narodno študijsko knjižnico v Trstu in na učinkovito povezovanje med bralci z obeh strani meje. A odprti so tudi za nove izzive: o projektu, ki so ga izpeljali lani ob podpori ameriške ambasade v Sloveniji, lahko več preberete v razdelku Informacije. Letos so se odločili, da odrasle bralce nagovorijo s t. i. *Bralnim izzivom*: Mojca Kos je članom in članicam knjižnice že namignila, da se bodo med knjižne police jeseni podajali raziskovalno, in jim zaželela, da bi odkrili veliko znanih in še več neznanih knjig. Čaka jih torej pravi lov na bralni zaklad z geslom (*Izberimo mi po svoje*).

Magdalena Svetina Terčon, direktorica Kosovelove knjižnice Sežana, z veseljem doda, da v njihovi knjižnici spodbujajo tudi branje odraslih s posebnimi potrebami; srečevanje skupin, ki berejo za Magajново bralno značko, so letos organizirali že deveto leto zapored, in to za tri skupine. Pa tudi drugačnih, zelo izvirnih bralnih druženj se lotevajo: tako so imeli nekaj časa v gosteh skupino gospa, ki so kvačkale, ob tem pa poslušale knjižničarko, ki jim je glasno brala ...

Da branje odpira vrata k ljudem in k prijetnemu druženju, vedo tudi v obeh slovenskih knjižnicah, ki sta

“

Rada berem.

Že od študentskih let naprej pa zelo rada tudi poslušam avdioknjige. Na spletu se dobi marsikaj – zadeva je praktična, ker jo lahko poslušam res kjer koli (tudi, ko npr. čistim kopalnico!). Trenutno mi je najljubši podcast "The Guilty Feminist", ki ga poslušam ob opravljanju gospodinjskih opravil.

THE IRONY!

Dana, 28 let

”

prejeli nagrado za inovativne projekte za promocijo branja v Evropi: prejemnica nagrade leta 2011, Ljudska knjižnica Metlika, je kraj, kjer v času njihove Bralne značke za odrasle enkrat mesečno deluje tudi bralni klub. V Mestni knjižnici Kranj, ki je leta 2015 dobila nagrado za projekt *Modro brati in kramljati*, s pomočjo prostovoljcev še vedno živi 22 skupin: v njih je letos bralo 229 bralcev in bralk. Bodimo natančnejši: bralo je 228 žensk in 1 moški.

Tudi radovljjska Knjižnica Antona Tomaža Linharta je nedvomno ena tistih, ki zelo dejavno k branju nagovarja ljudi vseh starosti, tudi odrasle: ob prihodu letošnjega poletja so slovesno zaključili deveto sezono akcije spodbujanja branja z naslovom *Ta veseli knjižni svet*. Če prisluhnemo Barbari Klinar in direktorici Boženi Kolman Finžgar, je jasno, da v Radovljici želijo spodbujati tako bralce kot bralke – a če pogledamo število enih in drugih v seštevku prvih osmih sezon njihove bralne akcije, potem hitro ugotovimo, da je bilo moških v povprečju manj kot pet odstotkov.

Najmočnejša ekipa bralcev se je pridružila v sezoni 2016/2017, ko je bilo med vsemi sodelujočimi 6,5 % moških.

Nekoliko več berejo prebivalci slovenskega glavnega mesta, vsaj tisti, ki so včlanjeni v Mestno knjižnico Ljubljana: v že omenjeni osmi sezoni projekta *Mesto bere* je, kot kažejo podatki, po živopisnem bralnem seznamu segalo 356 oseb, od tega je bilo moških 12 % (kar je še vedno bistveno manj kot udeleženk projekta). A ob tem Tatjana Pristolič iz Mestne knjižnice Ljubljana pove, da pravzaprav raje kot število oseb navajajo podatek, koliko knjig so vsi skupaj prebrali: v sezoni 2018/2019 je bilo prebranih 2233, v vseh dosedanjih sezonah pa 13.721 knjig s seznamov *Mesto bere*.

Te številke so razveseljive. Pravzaprav so razveseljivi rezultati bralno-spodbujevalnih akcij v vseh naštetih in tudi v vseh tukaj neomenjenih knjižnicah, kjer se enako zanesenjaško trudijo razsejati seme veselja za branje in za popotovanja po svetovih domišljije. A vendarle: kje ste, fantje in možje? Morda pa imate samo odpor do organiziranih bralnih akcij in do seznamov z bralnimi predlogi?

V eni zadnjih junijskih številčk *Dela* je Igor Bratož v svojem članku 'Ženske' zapisal, da knjigo ogrožajo moški: »Moški, ki – kot kažejo rezultati vseh anket in raziskav o bralni kulturi in nakupovanju knjig v Sloveniji – berejo, kupujejo ali si izposojajo manj knjig od žensk.« Številke, ki jih navajam v temle prispevku, Bratožu žal pritrjujejo.

In prav zato, dame in gospodje, vas prijazno prosim, da se vrnete k vprašanju z začetka tega razmišljanja: Se vam ne zdi, da nujno potrebujemo besedo za knjižnega molja ženskega spola? Kaj torej menite o izrazu *knjižni gomoljka*?